

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І САДОВО-
ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

КАФЕДРА ЛІСІВНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
ННІ лісового і садово-паркового господарства
від 11.06.2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕКРЕАЦІЙНЕ ЛІСІВНИЦТВО

Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»
Спеціальність 206 «Садово-паркове господарство»
Освітня програма «Садово-паркове господарство»
Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства
Розробники: канд. с.-г. наук, доц. Сошенський О.М.

Київ-2026

Опис навчальної дисципліни «Рекреаційне лісівництво»

Навчальна дисципліна спрямована на розгляд питань про природу лісу, його біологію, морфологію, типологію, географію та екологію. Розкриваються закони життя лісу, його формування, вплив на довкілля. Висвітлюються системи рубок стиглого лісу, методи і способи сприяння природному поновленню лісів, рубки формування та оздоровлення лісу, шляхи підвищення стійкості лісів до рекреаційного навантаження, формування типів лісових ландшафтів та оздоровчих, санітарно-гігієнічних функцій лісу.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>206 «Садово-паркове господарство»</i>	
Освітня програма	<i>садово-паркове господарство</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	<i>120</i>	
Кількість кредитів ECTS	<i>4,0</i>	
Кількість змістових модулів	<i>3</i>	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	–	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Курс (рік підготовки)	<i>3 (2026-2027)</i>	<i>3 (2026-2027)</i>
Семестр	<i>7</i>	<i>7</i>
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>6 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	<i>6 год.</i>
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	<i>75 год.</i>	<i>108 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>3 год.</i>	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із біологією та екологією лісу, застосуванням диференційованого ведення господарства у лісах різних категорій, призначенням різних способів та видів рубок лісу з метою формування здорових, господарсько-цінних, естетично привабливих та комфортних для відпочинку лісових насаджень за умови збереження їхньої стійкості до рекреаційного впливу.

Завданнями дисципліни є висвітлення питань, які стосуються теоретичних основ морфології лісу, диференціації та природного зрідження, впливу кліматичних факторів на ріст і розвиток лісових насаджень, типологію лісу, природне відновлення лісостанів, різних систем і способів рубок головного користування та їх технологічних особливостей, способів сприяння природному поновленню лісів, біологічних основ і технологій рубок догляду за лісом, рубок формування й оздоровлення лісів, підвищення продуктивності та якості лісів лісівницькими способами, ведення господарства у приміських лісах рекреаційного призначення.

Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни «Ботаніка», «Дендрологія», «Фізіологія рослин», «Лісова фітопатологія».

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин, фітодизайні та флористиці, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК)

ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахові (спеціальні) компетентності (СК)

СК 1. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо).

СК 4. Здатність формувати й підтримувати в належному стані газонний покрив об'єктів садово-паркового господарства.

СК 7. здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства.

СК 11. Здатність зберігати та охороняти біологічне різноманіття на об'єктах садово-паркового господарства, підвищувати їх екологічний потенціал.

СК 15. Здатність здійснювати фітооптимізацію антропогенно змінених ландшафтів, різного функціонального призначення з врахуванням особливостей умов урболандшафтів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 5. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування декоративних рослин та рослинних садово-паркових угруповань, підтримання їх декоративності, стійкості й стабільності в умовах комплексної зеленої зони міста

ПРН 7. Володіти навичками працювати самостійно та як лідер, отримувати результат за обмеженого часу з наголосом на професійну сумлінність під час вирощування декоративних рослин у відкритому і закритому ґрунті, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства.

ПРН 18. Демонструвати знання щодо сучасних та інноваційних методів проектування об'єктів різного функціонального призначення, будівництва, експлуатації та підвищення їх біологічної стійкості, екологічних принципів використання природних ресурсів в умовах урбанізованого середовища.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Лісознавство													
Тема 1. Вступ до рекреаційного лісівництва	1	4,5	1	0,5			3	5,4	0,2	0,2			5
Тема 2. Диференціація та природне зрідження дерев у лісі	1	3,5	1	0,5			2	4,4	0,2	0,2			4
Тема 3. Екологічні фактори в житті лісу	2	4,5	1	0,5			3	5,4	0,2	0,2			5

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Тема 4. Значення тепла в житті лісу	2	3,5	1	0,5			2	5,4	0,2	0,2			5
Тема 5. Значення вологи в житті лісу	3	3,5	1	0,5			2	5,4	0,2	0,2			5
Тема 6. Значення світла в житті лісу	3	3,5	1	0,5			2	5,4	0,2	0,2			5
Тема 7. Атмосферне повітря і ліс	4	3,5	1	0,5			2	5,4	0,2	0,2			5
Тема 8. Лісові ґрунти	4	4,5	1	0,5			3	5,4	0,2	0,2			5
Тема 9. Типологія лісів	5	4,5	1	0,5			3	5,4	0,2	0,2			5
Тема 10. Поновлення лісу	5	4,5	1	0,5			3	4,4	0,2	0,2			4
Разом за змістовим модулем 1		40	10	5			25	52	2	2			48
Змістовий модуль 2. Лісова рекреація. Рубки головного користування													
Тема 11. Лісова рекреація	6	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Тема 12. Значення рекреаційних лісів	7	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Тема 13. Властивості рекреаційних лісів	8	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Тема 14. Рубки головного користування. Несуцільні рубки головного користування	9	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Тема 15. Суцільна система РГК. Заходи сприяння природному поновленню й очистка місць рубок	10	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Разом за змістовим модулем 2	40	10	5				25	34	2	2				30
Змістовий модуль №3. Рубки формування та оздоровлення лісів. Благоустрій лісопарків														
Тема 16. Характеристика рубок догляду за лісом	11	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4				6
Тема 17. Ландшафтні рубки	12	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4				6
Тема 18. Показники рекреаційного призначення	13	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4				6
Тема 19. Благоустрій рекреаційних територій	14	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4				6
Тема 20. Класифікація узлісь, їх функції та способи формування	15	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4				6
Разом за змістовим модулем 3	40	10	5				25	34	2	2				30
Усього годин	120	30	15				75	120	6	6				108

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Лабораторні заняття		
1	Тема 1. Вступ до рекреаційного лісівництва	1
2	Тема 2. Диференціація та природне зрідження дерев у лісі	1
3	Тема 3. Екологічні фактори в житті лісу	1
4	Тема 4. Значення тепла в житті лісу	1
5	Тема 5. Значення вологи в житті лісу	1
6	Тема 6. Значення світла в житті лісу	1
7	Тема 7. Атмосферне повітря і ліс	1
8	Тема 8. Лісові ґрунти	1
9	Тема 9. Типологія лісів	1
10	Тема 10. Поновлення лісу	1
11	Тема 11. Лісова рекреація	1
12	Тема 12. Значення рекреаційних лісів	1

13	Тема 13. Властивості рекреаційних лісів	1
14	Тема 14. Рубки головного користування. Несуцільні рубки головного користування	1
15	Тема 15. Суцільна система РГК. Заходи сприяння природному поновленню й очистка місць рубок	1
16	Тема 16. Характеристика рубок догляду за лісом	2
17	Тема 17. Ландшафтні рубки	2
18	Тема 18. Показники рекреаційного призначення	2
19	Тема 19. Благоустрій рекреаційних територій	2
20	Тема 20. Класифікація узлісь, їх функції та способи формування	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Компоненти лісостану, лісівничо-таксаційні показники та природне зрідження деревостану	2
2.	Мікроклімат у лісі	2
3.	Лісова типологія	2
4.	Категорії захисності в різних природних зонах України	2
5.	Головне користування лісом	3
6.	Рубки формування і оздоровлення лісів	2
7.	Показники рекреаційного призначення	2

5. Теми самостійних робіт

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Лісовий фонд лісгосподарського підприємства	2
2	Абіотичні фактори місцерозташування лісгосподарського підприємства	2
3	Типи лісу лісового фонду лісгосподарського підприємства	4
4	Природне поновлення у лісгосподарському підприємстві	2
5	Системи рубок головного користування (добровільно-вибіркові рубки)	4
6	Системи рубок головного користування (поступові рубки)	4
7	Системи рубок головного користування (суцільні рубки)	2
8	Системи рубок головного користування у гірських лісах Карпат	2
9	Технології рубок догляду в рівнинних умовах	2
10	Технології рубок догляду в гірських лісах	2
11	Прийоми формування лісопаркових ландшафтів	2
12	Прийоми формування узлісь	2

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати;
- захист лабораторних та практичних робіт

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- самостійна робота (виконання завдань);

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Лісознавство (ПРН 5, 7,18)		
Лабораторна/практична робота 1. Компоненти лісостану, лісівничо-таксаційні показники та природне зрідження деревостану	Знати компоненти лісового насадження. Уміти визначати лісівничо-таксаційні показники деревостану, як основного компоненту лісового насадження та виявляти динаміку зменшення кількості дерев на одиницю площі з віком.	10
Лабораторна/практична робота 2. Мікроклімат у лісі	Знати як оцінити придатність кліматичних умов для лісовирощування. Уміти визначати тепловий ресурс території, характер проникнення опадів під намет різних за складом і формою деревостанів, світлолюбність та тіневитривалість деревних видів.	10
Лабораторна/практична робота 1. Лісова типологія	Знати лісівничо-екологічні та фітоценотичні напрями лісової типології. Уміти визначати та розрізняти між собою різні типи лісорослинних умов за їх основними критеріями, а саме за допомогою керівних та допоміжних ознак. Розуміти типів лісорослинних умов та їх розміщення в едафічній сітці.	10
Самостійна робота 1. Визначення компонентів та лісівничо-таксаційних	Уміти визначати компоненти лісового насадження та лісівничо-таксаційні показники деревостану	5

показників у деревостанах лісопаркового підприємства	використовуючи власні дані переліку дерев на пробній площі.	
Модульна контрольна робота 1		65
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Лісова рекреація. Рубки головного користування (ПРН 5, 7,18)		
Лабораторна/практична робота 4. Категорії захисності в різних природних зонах України	Знати та визначати природні зони України. Уміти встановлювати категорії захисності лісів. Розуміти ознаки і нормативи виділення особливо захисних лісових ділянок.	10
Лабораторна/практична робота 5. Головне користування лісом	Уміти використовувати Правила рубок головного користування. Навчитися призначати системи та способи рубок головного користування (РГК). Встановлювати відповідні організаційно-технічні показники.	10
Самостійна робота 2. Системи рубок головного користування	Уміти використовувати Правила рубок головного користування. Навчитися призначати системи та способи рубок головного користування (РГК). Встановлювати відповідні організаційно-технічні показники.	5
Модульна контрольна робота 2		65
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. Рубки формування і оздоровлення лісів. Благоустрій лісопарків (ПРН 5, 7,18)		
Лабораторна/практична робота 6. Рубки формування і оздоровлення лісів	Уміти призначати види рубок догляду, встановлювати відповідні ім організаційно-технічні показники.	10
Лабораторна/практична робота 7. Показники рекреаційного призначення	Уміти визначити тип лісопаркового ландшафту використовуючи класифікацію типів ландшафтів, ступінь стійкості деревостану до рекреаційних навантажень. Володіти класами естетичної оцінки, пішохідної доступності. Розуміти алгоритм встановлення загального балу рекреаційної оцінки лісопаркових ландшафтів	10
Самостійна робота 3. Порядок призначення і проведення рубок формування та оздоровлення лісів	Уміти використовувати Правила поліпшення якісного складу лісів, призначати рубки догляду, а також встановлювати відповідні організаційно-технічні показники цих рубок.	5
Модульна контрольна робота 3		75
Всього за модулем 3		100
Навчальна робота	$(M1 + M2+M3)/3*0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний), за відсутності таких причин перескладання модулю (наприклад на вищу оцінку) відбувається тільки шляхом усного опитування студента.
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час здачі тестів модулів та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) та наявності індивідуального графіку навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із дирекцією інституту)

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2542>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо вона передбачена навчальним планом).
- підручники, навчальні посібники, практикуми:
 1. Свириденко В.Є., Киричок Л.С., Бабіч О.Г. Практикум з лісівництва: навчальний посібник. Київ : Арістей, 2011. 468 с.
 2. Яворовський П. П., Сендонін С. Є., Токарева О. В. Рекреаційне лісівництво: підручник. Київ : Наукова столиця, 2019. 299 с.
 3. Токарева О. В., Пузріна Н. В., Сошенський О.М., Грушанський О.А., Брайко В. Б., Виговський А. Ю., Бойко Г. О. Рекреаційне лісівництво : навчальний посібник. Київ : ФОП Ямчинський, 2021. 464 с. Лісівництво : підручник / П. П. Яворовський [та ін.]. Київ : Видавничий центр НУБіП України, 2021. 654 с.

- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти

1. Яворовський П.П., Токарева О.В. Рекреаційне лісівництво : методичні вказівки та завдання до практичних занять для студентів спеціальності 206 «Садово-паркове господарство» освітнього ступеня «Бакалавр». Київ : ЦП «Компринт», 2020. 82 с.

2. Сошенський О. М., Токарева О. В., Сендонін С. Є. Рекреаційне лісівництво. Методичні вказівки та завдання до практичних занять і самостійної роботи студентів, які навчаються за спеціальністю 206 – «Садово-паркове господарство». ЦП «Компринт», 2020. 93 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Бондаренко В. Д., Фурдичко О. В. Ліс і рекреація. Львів : Світ, 1994. 232 с. 3. Ведение хозяйства в рекреационных лесах. Практические рекомендации. Львов : ЛЛТИ, 1986. 38 с.

2. Бондаренко В. Д., Фурдичко О. І. Узлісся: екологія, функції та формування. Львів : Астериск, 1993, 64 с.

3. Миронюк В. В., Свинчук В. А., Білоус А. М., Василюшин Р. Д.. Лісова таксація: підручник. Київ: НУБіП України, 2019. 220 с.

4. Методика визначення показників рекреаційної характеристики земель. Ірпінь : Укрдержліспроєкт, 2000. 192 с.

5. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Санітарних правил в лісах України від на 21 березня 2012 р. № 136. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

6. Основні положення щодо організації та ведення лісового господарства в лісах зелених зон міст і населених пунктів України. Затверджено Науково-технічною радою Держкомлісгоспу України. Протокол № 4 від 26 грудня 2008р. Харків, УкрНДЦЛГА, 2008. 27 с.

7. Про затвердження правил поліпшення якісного складу лісів : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 р. № 724. (Редакція станом на 27 грудня 2011 р.) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

8. Про затвердження Правил рубок головного користування: наказ Держкомлісгоспу України станом на 23 грудня 2009 р. № 364. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

9. Свириденко В. Є., Бабіч О. Г., Киричок Л. С. Практикум з лісівництва: практикум. Київ : Арістей, 2008. 416 с.

10. Свириденко В. Є., Бабіч О. Г., Киричок Л.С. Лісівництво: Підручник Київ : Арістей, 2008. 544 с.

11. Яворовський П. П. Сендонін С. Є., Токарева О. В. Рекреаційне лісівництво: навчальний посібник. Київ: Наукова столиця, 2019. 299 с.